

ענין הי"ג מדות וביאורם ע"ד הפשט

זה לשון רבינו בחיי ז"ל (נספחו כל הקמט - פוריס ז'): ועתה אזכיר באור י"ג מדות שאנו נעזרים בהם בעתות התפילות וזמני הצרות, והם מורשה לקהילת יעקב, ואע"פ שלא ידענו לרצותו שאין הדורות יודעין כח המדות ואינן מרגישין היאך הן אדוקות במידת רחמים עלינו, מכל מקום מידות רחמיו ימליצו בעדנו כי כן הבטיח הקב"ה למשה בסיני: כל זמן שישראל חוטאים יעשו לפני כסדר הזה ואני אמתול להם" (כ"ט השנה פ. מ.). ודרשו רז"ל (ס"ט) ברית כרותה לי"ג מדות שאינן חוזרות ריקם, שנאמר (שמות ל"ד י') הנה אנכי כורת ברית. והנה הם מפתח גדול לבקש בהם שערי רחמים בכל דור ודור, הן ליחידים הן לרבים, ובזמן הזה ותנו בגלות ושיעבוד בין האומות ואין לנו כהן גדול לכפר על חטאתינו ולא מזבח להקריב קרבן ולא בית המקדש להתפלל שם ולא נשאר לנו לפני ה' בלתי אם תפילתנו ושלש עשרה מדות אלו. עכ"ל רבינו בחיי ז"ל. וזה פירושם:

הי"ה	מידת הרחמים קודם שיחטא (כ"ט"י שמוט ל"ד ו', מ"ה פ. מ.). וצריך האדם למידת הרחמים קודם שיחטא כי אין לבריות על כוונתם רק חסד ורחמים, ואין כאן חוב, לכך קאמר שהוא נוהג עם האדם במידת הרחמים קודם שיחטא (נמיט המסופה למהר"ל פ"ו ז'). ועוד, אע"פ שגלוי לפניו שעתיד הוא שיחטא, אפילו הכי מרחם עליו מאחר שלא חטא עדיין (כ"ט"ט ר"ה פ. מ.).
הי"ה	מידת הרחמים לאחר שיחטא וישוב (כ"ט"י ש"ס, מ"ה פ. מ.). פי' אף כי חטא האדם, אם עושה תשובה הקב"ה מרחם עליו, כי הוא יתברך לא ישתנה לעולם כי אף אם חטא האדם נגדו עדיין הוא ברחמיו. לא כבשר ודם כאשר תכירו חטא נגדו נתרחק דעתו וישוב לא יקבלו. אבל ה' יתברך הווייתו נצחית, ואף אחר שיחטא הוא ברחמים. ולפיכך השם השני, שהוא שם הוי"ה אשר הווייתו נצחית לא ישתנה, אף אם חטא ועשה תשובה מרחם עליו. (גור אריה למהר"ל).
א-ל	אף זו מידת הרחמים (כ"ט"י ש"ס). ואינה שווה למידת רחמים של שם הוי"ה, שהרחמים מדרגות רבות הן (כ"ט"ט); ו"א, "א-ל" הוא רחמים גמורים (טורי וזכ. וע"ע גור אריה למהר"ל).
רחום	רחום על החייבים להקל ענשם בקראם אליו (ספורנו). אי נמי, ששומר בניו שלא יפלו (אבן עזרא).
וחנון	עושה חן וגומל טוב לשואלים אע"פ שאינם ראויים לו (ספורנו, וע"י מנחם מנדל וירא פ. מ.). אי נמי, שחנון להושיע מי שנפל ולא יוכל קום (אבן עזרא).
ארך אפים	מאריך אפו ואינו ממחר ליפרע, שמא יעשה תשובה (כ"ט"י ש"ס).
ורב חסד	רב חסד לצריכים חסד, שאין להם זכויות כל כך (כ"ט"י ש"ס, מ"ה פ. מ.), והוא מטה כלפי חסד (כ"ט"ט השנה פ. מ.).
אמת	לשלם שכר טוב לעושי רצונו (כ"ט"י ש"ס).
נוצר חסד לאלפים	נוצר חסד שאדם עושה לפניו לשני אלפים דורות (כ"ט"י ש"ס ז').
נשא עון	סולח עון (אבן עזרא כ"ט"ט פ. מ. ג', שער משופה ד' כ"ט). עוונות אלו הדוונות (כ"ט"י ש"ס).
ופשע	פשעים אלו המרדים שאדם עושה להכעים (כ"ט"י ש"ס).
וחמאה	אלו השגגות . אפילו השגגות צריכין תשובה כשיוודעו לו (כד הקמט לרבינו נחמ"י).
ונקה	פי' מנקה הוא לשיבים (כ"ט"י ש"ס, מיומל פ. מ.). מחטאם ומעונשם (גור אריה למהר"ל). ומי שחזר וחטא אחר התשובה, וכבר מחל לו הקב"ה באותה תשובה, אע"פ שחזר וחטא עכשיו, אין הקב"ה חוזר ופוקד אותן העוונות עם אלו, לפי שאותן עוונות כבר נמחלו לו באותה תשובה שעשה עליהם כבר (כד הקמט לרבינו נחמ"י ש"ס).

ע"י מספר עצות לדינא - כל הזכויות שמורות למ.א. גולוב - מותר לצלם לשימוש בלתי מסחרי י"ג
 י"ג ניתן להשיג דף זה בחנם בכל רחבי תבל, הן ליחידים הן לרבים. נא להתקשר ל"ארגון הרבצת התורה"
 363-0879 / 423 3rd St. Lakewood N.J. 08701 U.S.A. (732) **אנא קח לך חלק בזיכוי הרבים!**